

BORÇLANMA MALİYETLERİNİN VERGİ USUL KANUNU/MSUGT, TMS/TFRS ve BOBİ FRS KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF BORROWING COSTS IN THE CONTEXT OF TAX PROCEDURE LAW/GCASA, TAS/TFRS AND FRS FOR LMSES

Yusuf KARATAŞ*

ÖZ

Borçlanma bir diğer adıyla yabancı kaynaklar, sermaye piyasalarının gelişmesi ve çeşitlenmesiyle işletmelerin finansman kaynakları arasında gün geçtikçe önemli hale gelmektedir. Öz kaynak kullanıma alternatif oluşturması sebebiyle de işletmeler için yabancı kaynak kullanımı sıklıkla başvurulmuş finansman yöntemidir. Yabancı kaynak kullanımının yani borçlanmanın haliyle bir maliyeti bulunmaktadır. Özetle bu maliyetler faiz, kur farkı vs. olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada, işletmelerin yabancı kaynak kullanımı sonucunda katlandıkları borçlanma maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu/MSUGT, TMS/TFRS ve BOBİ FRS kapsamında nasıl muhasebeleştirildiği ve değerlendirildiği hususlarına açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Borçlanma Maliyetleri, TMS/TFRS, BOBİ FRS, VUK/MSUGT, Özellikli Varlık

JEL Sınıflandırma Kodları: M40, M42, M49.

ABSTRACT

Borrowing, also known as external sources, becomes increasingly important among the financing resources of enterprises with the development and diversification of capital markets. Since it creates an alternative to using equity capital, the use of foreign resources is a frequently used financing method for businesses. Naturally, the use of foreign resources, i.e. borrowing, has a cost. In summary, these costs can be defined as interest, exchange difference, etc. This study tries to clarify how borrowing costs borne by businesses as a result of using foreign resources are accounted and valued within the scope of Tax Procedure Law/GCASA, TAS/TFRS and FRS for LMSES.

Keywords: Borrowing costs, TAS/TFRS, FRS for LMSES TPL/GCASA, special asset

JEL Classification Codes: M40, M42, M49.

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, yusuf.karatas@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-6625-5415.

Karataş, Y. (Ocak 2021). Borçlanma Maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu/MSugt, Tms/Tfrs ve Bobi Frs Kapsamında Değerlendirilmesi, *Vergi Raporu*, 256, (59-67).

GİRİŞ

Türkiye’de muhasebe sisteminin tek düzen haline getirilmesine yönelik çalışmalar 1990’lı yılların başlarında başlamıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 1994 yılında Maliye Bakanlığı tarafından Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) yayımlanmıştır. 1994 yılından sonra işletmelerin bu tebliğ kapsamında muhasebe sistemlerini geliştirmeleri ve bu kapsamda muhasebelerini tutmaları zorunlu hale getirilmiştir. Bu sayede vergi matrahının doğru tespitine yönelik olarak ortaya çıkan karmaşıklıklar sona erdirilmiş ve uygulama birliğine geçilmiştir.

Ancak Uluslararası sermaye hareketliliğinin ve ticari ilişkilerin artmasıyla birlikte tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de uluslararası finansal raporlama sistemine geçme ihtiyacı doğmuştur. Süregelen çalışmalar sonucunda Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından uluslararası finansal raporlama sistemine uygun standartlar oluşturulmuş hatta uluslararası standartların (IFRS/IAS) çevirisi yapılarak yürürlüğe konulmuştur. Ancak her ne kadar bu standartlar metin halinde paydaşların bilgisine sunulsa da uygulanmasını zorunlu kılacak yasal zorunluluklar bulunmamaktaydı. İhtiyari olarak bazı şirketler özellikle de uluslararası ticaret yapan veya finansal raporlarını yabancı ülkelerle paylaşmak zorunda olan şirketler bu standartlardan faydalanmaktaydı. Ta ki Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’nun (KGK) kurulması ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun yayınlanmasıyla birlikte bu standartlar kullanım alanı bulmaya başlamıştır. 6102 sayılı kanunla birlikte KAYİK kapsamında olan şirketlerin bağımsız denetime tabi olduğu ve finansal raporlarını da 2013 yılından itibaren TFRS’ler kapsamında tutmaları gerektiği de öngörülmüştür. Bu sayede ülkemizde uluslararası finansal raporlama sistemine yasal anlamda ilk geçiş süreci başlamıştır. Bağımsız denetime tabi olmakla birlikte TMS/TFRS uygulamayan işletmelerle il-

gili olarak 2013 yılında Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Türkiye Finansal Raporlama Standartları (KOBİ TFRS) hazırlanmaya başlanılmıştır. Ancak daha sonra bu çalışmadan vazgeçilerek bunun yerine Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) hazırlanmış ve 29 Temmuz 2017 tarihli 30138 Mükerrer Sayılı 56 nolu Tebliğ ile resmî gazete- de yayınlanarak, 01.01.2018 tarihi ve sonrasında başlayan raporlama dönemlerinde” uygulanmaya başlanmıştır.

Bu çerçevede bakıldığında, ülkemizde muhasebe anlamında üç ayrı düzenleme bulunmaktadır. Hatta 01.01.2021 ve sonraki dönemlerde uygulamaya konulması planlanan “Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS)” da dahil edilirse muhasebe alanında dört farklı düzenleme ve raporlama çerçevesi bulunmaktadır. Farklı düzenlemelerin aynı anda yürürlükte bulunması ve birden fazla düzenlemeye uyulma zorunluluğu bulunması da paydaşlar açısından uygulamada karmaşıklığa sebep olmaktadır. Bu çalışmada da bu karmaşıklıklardan birisi olan borçlanma maliyetlerinin üç ana düzenleme karşısında farklılıklarına ve muhasebe kayıtlarının nasıl yapılması gerektiği konularına açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

1- BORÇLANMA MALİYETLERİ ve BORÇLANMA MALİYETLERİNİN YASAL DÜZENLEMELER KARŞISINDAKİ DURUMU

1.1- Borçlanma ve Borçlanma Maliyetleri

Şirketlerin kuruluşu ve faaliyetlerini sürdürbilmeleri için ortakları tarafından şirkete konulan kaynaklara “Öz kaynak” ya da “Öz Sermaye” adı verilmektedir. Şirketler bu kaynaklarla gerekli finansmanı sağlayarak faaliyetlerine devam ederler. Ancak bazı durumlarda şirketler öz kaynaklarını kullanmak yerine finansman yöntemi olarak yabancı kaynak kullanımına gidebilmektedirler. Yani muhasebe literatüründe yabancı

kaynak olarak tanımlanan bu finansman yönteminin diğer bir karşılığı borçlanmadır.

Tercih edilen her alternatifin bir maliyeti olduğundan öz kaynakları kullanmanın alternatifi olan borçlanmanın da bir maliyeti bulunmaktadır. Kullanılan kredilerle ilgili oluşan faizler, yabancı para üzerinden yapılan borçlanmalarda oluşan aleyhte kur farkları, borçlanma sırasında oluşan komisyon giderleri ve vade farkları bu maliyetlerin sıklıkla karşılaşılan örnekleri arasında yer almaktadır.

1.2- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu Kapsamında Borçlanma Maliyetleri

Çalışmanın “GİRİŞ” bölümünde de bahsedildiği üzere, 1994 yılında Maliye Bakanlığı tarafından Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) yayımlanmıştır. Bu tebliğle hem uygulama birliğinin sağlanması amaçlanmış hem de vergisel yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kayıt nizamına ve matrah tespitine yönelik Vergi Usul Kanunu ile uyumlu bir model ortaya konulmuştur. Kısacası Vergi Usul Kanununun değerlendirme ve kayıt ilkeleri bu tebliğle açıklığa kavuşturulmuştur.

213 sayılı Vergi Usul Kanununda tam olarak borçlanma maliyetinin ne olduğuna yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece varlıkların hangi yöntemlerle değerlendirilecekleri ve bu değerlendirme kapsamında nelerin varlık değerini etkileyeceklerine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Örneğin, gayrimenkullerin maliyet bedeli ile değerlendirileceği ve maliyet bedelinin de yine kanunda belirtildiği üzere kıymetin meydana getirilmesine yönelik ödemeler ve bu ödemelere bağlı giderlerin toplamını ifade ettiği düzenlenmiştir. Her ne kadar kanunda borçlanma maliyetlerine ilişkin düzenlemeler bulunmasa da, kanuna dayanarak çıkartılan tebliğlerde borçlanma maliyetlerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler maddi duran varlıkların ve stokla-

rın elde edilmesine yönelik olmak üzere iki ayrı grupta değerlendirilmiştir.

Düzenlemelerin ilki olan 163 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde, yatırımların finansmanında kullanılan kredilere ilişkin faiz giderleri ile yurt dışından döviz kredisıyla sabit kıymet ithal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan kur farklarının, sabit kıymetin maliyet bedeline mi intikal ettirileceği yoksa doğrudan ilgili yılın giderleri arasında mı gösterileceği hususlarına açıklık getirilmiştir. Tebliğde, kredi kullanılarak elde edilen sabit kıymetlere ait faizlerden, iktisap edilen hesap dönemi içerisinde tahakkuk etmiş faizlerin maliyete dahil edilmesi zorunlu kılınmıştır. Yine ilgili hesap dönemi yani yatırım dönemi dışında (işletme dönemi) tahakkuk eden faizlerin ise mükellefin isteğine bağlı olarak, ya sabit kıymetin maliyetine eklenerek amortisman yoluyla ya da doğrudan gider yazılmasının tercih edilebileceği düzenlenmiştir. Döviz kredisı kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlemesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından, sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu bulunmakta; aynı kıymetlerle ilgili söz konusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise, ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması ise seçimlik hak olarak sunulmaktadır.

163 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinden anlaşılabileceği üzere sabit kıymetin iktisap edildiği veya meydana getirildiği hesap dönemi içerisinde oluşan faiz ve kur farkı giderleri zorunlu olarak maliyete eklenecek ve amortisman yoluyla itfa edilecektir. İçinde bulunulan yani yatırım dönemi sonrasında oluşmuş bu türden giderler ise seçimlik olarak ya amortisman yoluyla ya da doğrudan gider yöntemiyle itfa edilebilecektir. Konuya açıklık getirebilmek amacıyla bu hususa yönelik örnek uygulama sunmak gerekirse;

Örnek Uygulama: X A.Ş., 2018 hesap döneminde üretimde kullanılmak üzere tamamı kredili olmak üzere bir makine iktisap etmiştir. Bu makinenin finansmanı için 01.07.2018 tarihinde 1.000.000,00-TL tutarında kredi kullanmıştır. Kullanılan bu krediye ilişkin olarak 2018

hesap döneminde 60.000,00-TL, 2019 ve 2020 hesap dönemlerinde de ayrı ayrı olmak üzere 120.000,00-TL kredi faizi tahakkuk etmiştir. Vergi Usul Kanunu Kapsamında yapılması gereken kayıtlar;

01.07.2018		
253 -TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	1.000.000,00	
102- BANKALAR HESABI		1.000.000,00
<i>=Makina Alım Kaydı</i>		
/		
31.12.2018		
253 -TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HESABI	60.000,00	
400-BANKA KREDİLERİ HESABI		60.000,00
<i>=Dönem Sonu Faiz Tahakkuk Kaydı</i>		
/		
31.12.2019		
730-GENEL ÜR. GİD. HESABI	120.000,00	
400-BANKA KREDİLERİ HESABI		120.000,00
<i>=Dönem Sonu Faiz Tahakkuk Kaydı</i>		
/		
31.12.2020		
730-GENEL ÜR. GİD. HESABI	120.000,00	
400-BANKA KREDİLERİ HESABI		120.000,00
<i>=Dönem Sonu Faiz Tahakkuk Kaydı</i>		
/		

Yukarıda yapılan örnek uygulamadan görüleceği üzere, makinenin/sabit kıymetin iktisap edildiği hesap döneminde tahakkuk eden faiz giderleri zorunlu olarak maliyete eklenmiştir. Ancak sonraki dönemlerde oluşan faiz giderleri ise isteğe göre kaydedilebileceğinden örnek uygulamada gider olarak dönem matrahına yansıtılmıştır. Aynı uygulama çerçevesinde faiz gideri değil de kur farkı gideri oluşmuş olsaydı bu giderler de yukarıda belirtildiği şekilde kaydedilecekti.

Sabit kıymet iktisabına yönelik düzenlemeler dışında stoklarla ilgili olarak da düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin en bilineni ise yine Vergi Usul Kanunu kapsamında yayımlanan

238 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu tebliğidir. Bu tebliğde, *"Bu itibarla, emtianın satın alınıp işletme stoklarına girdiği tarihe kadar oluşan kur farklarının maliyete intikal ettirilmesi zorunludur. Stokta kalan emtia ile ilgili olarak daha sonra ortaya çıkacak kur farklarının ise, ilgili bulundukları yıllarda gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi mümkün bulunmaktadır.*

İşletmelerin finansman temini maksadıyla bankalardan veya benzeri kredi müesseselerinden aldıkları krediler için ödedikleri faiz ve komisyon giderlerinden dönem sonu stoklarına pay vermeleri zorunlu bulunmamaktadır. Buna göre mükellefler söz konusu ödemelerini doğrudan

gider olarak kaydedebilecekleri gibi, diledikleri takdirde stokta bulunan emtiaya isabet eden kısmı maliyete dahil edebileceklerdir.” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamında borçlanma maliyetlerine yönelik uygulamalar özet olarak yukarıda belirtildiği gibidir.

1.3- TMS/TFRS Kapsamında Borçlanma Maliyetleri

İşletmelerin, borçlanma maliyetlerini finansal tablolarına uluslararası standartlara uyumlu olarak yansıtabilmeleri amacıyla “TMS-23 BORÇLANMA MALİYETLERİ” standardı yayımlanmıştır. Söz konusu standart kapsamında borçlanma maliyeti ve bu maliyetin muhasebeleştirilmesine ilişkin düzenlemeler aşağıdaki gibidir.

Standartın amacında genel uygulama olarak borçlanma maliyetlerinin oluştuğu anda gider olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği, ancak alternatif bir uygulama olarak; özellikli bir varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine izin verildiği belirtilmiştir.

Standartta yapılan tanımlara göre **borçlanma maliyetleri**; Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderlerdir. Bu giderlerin de;

(a) *Kredili mevduat hesabı ile kısa ve uzun vadeli borçlanmalara uygulanan faizler,*

(b) *Borçlanmalarla ilgili iskonto ve primlerin itfaları,*

(c) *Borç anlaşmalarının düzenlenmeleri ile ilgili olarak oluşan diğer maliyetlerin itfaları,*

(d) *“TMS 17 Kiralama İşlemleri” Standardı uyarınca finansal tablolara yansıtılan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyetleri, ve*

(e) *Yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alındıkları ölçüde olmak üzere, kur farkları* olduğu belirtilmiştir.

Standartta yapılan bir diğer tanım ise hatta standardın ana amacını teşkil eden özellikli varlık tanımı ise *“Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır.”* şeklinde yapılmıştır. Bu varlıklara örnek olarak da satılabilir duruma getirilmesi uzun bir süreyi gerektiren stoklar, üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri ve yatırım amaçlı gayrimenkuller gösterilmiştir.

Standartın amacına ve kapsamına bakıldığında, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde temel kuralın doğrudan ilgili dönemde gider olarak finansal tablolara aktarılması benimsenmiştir. Ancak sadece yukarıda tanımına yer verilen özellikli varlık meydana getirilmesine yönelik yapılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceğine izin verilmiştir.

Alternatif yöntem olarak kullanıcıların bilgisine sunulan aktifleştirme yöntemine ilişkin olarak standardın 11. paragrafında; *“Bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilişkisi kurulabilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir unsuru olarak aktifleştirilir. Aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı bu Standartta uygun olarak belirlenir.”* şeklinde açıklama yapılmıştır.

Alternatif yöntemle göre; bir özellikli varlığın satın alınması, inşaatı veya üretimi ile doğrudan ilgili bulunan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetine dahil edilir. Bu tür maliyetler güvenilir bir biçimde ölçülebilmeleri ve gelecekteki ekonomik yararlardan işletmenin faydalanabilmesinin muhtemel olması durumunda, özellikli varlığın maliyetine dâhil edilir. Bunun dışındaki borçlanma maliyetleri oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirilir. (TMS-23; 12.Paragraf)

Standartta da belirtildiği üzere ilgili dönemde sadece özellikli varlık inşasına yönelik borçlanma yapılması halinde aktifleştirilecek tutarı belirlemek basittir. Yani sadece özellikli varlık üreten bir işletme örneğin gemi üretimi yapan ve ilgili dönemde yaptığı borçlanmaları tamamen bu üre-

timde kullanan bir işletme tüm borçlanma maliyetlerini aktifleştirebilir. Ancak durum her zaman böyle olmayabilir. Salt özelliikli varlık üretimi ile iştigal etmeyen işletmeler kullandıkları kredilerin bir kısmını da genel giderleri veya özelliikli varlık sayılmayan varlıkların inşasında/alımında kullanabilirler. Bu duruma da ilgili standardın 17. paragrafında açıklık getirilmiştir. İlgili paragrafta belirtildiği üzere, bir işletmenin genel amaçlı olarak borçlandığı fonların bir kısmının, bir özelliikli varlığın finansmanı için kullanıldığı durumlarda; aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili varlığa ilişkin yapılan harcamalara uygulanacak bir aktifleştirme oranı yardımı ile belirlenir. Bu aktifleştirme oranı, özelliikli varlık alımına yönelik yapılmış borçlanmalar hariç olmak üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır. Bir dönem boyunca aktifleştirilen borçlanma maliyetlerinin tutarı, ilgili dönem boyunca oluşan borçlanma maliyetleri tutarını aşamaz.

Standartta yapılan düzenlemelere ilişkin uygulama örneği verilecek olursa;

Örnek Uygulama: YK A.Ş'nin 2019 raporlama döneminde yaptığı ve tamamını aynı yıl içerisinde kullandığı borçlanmalara ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir;

Banka Adı	Faiz Oranı (%)	Kredi Tutarı (TL)
A	10	100.000,00
B	15	150.000,00
C	20	50.000,00

Tabloda yer alan kredilerim tamamının 01.01.2019 tarihinde borçlanıldığı varsayımıyla;

a-) Kredilerin tamamının özelliikli varlık inşasında kullanımı,

b-) Kredilerin 100.000,00-TL'lik kısmının özelliikli varlık, geri kalanının ise genel finansman ihtiyaçlarını karşılamada kullanımı,

durumlarına göre muhasebe kayıtlarının şu şekilde olması gerekir;

Çözüm-a): Standartta belirtildiği üzere yapılan borçlanmaların tamamının özelliikli varlık inşasında kullanılması halinde oluşan borçlanma maliyetlerinin tamamı aktifleştirilebilecektir. Bu sebeple işletmenin 2019 raporlama döneminde kullandığı kredilerin toplam maliyeti hesaplanarak aktifte uygun hesaba yansıtılacaktır.

Toplam borçlanma maliyeti:

$$(100.000,00 \times 0.10) + (150.000,00 \times 0.15) + (50.000,00 \times 0.20) = \mathbf{42.500,00-TL}$$

Hesaplanan bu borçlanma maliyetinin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır;

/	
780-Finansman Giderleri H.	42.500,00
400-Banka Kredileri H.	42.500,00
<i>Tahakkuk Eden Faiz Tutarının Dönem İçerisinde Kaydı</i>	
/	
781- Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı	42.500,00
780-Finansman Giderleri H.	42.500,00
<i>Dönem Sonu Yansıtma Kaydı</i>	
31.12.2019	
/	
258-yapılmakta Olan Yatırımlar H.	42.500,00
781- Finansman Giderleri Yansıtma H.	42.500,00
<i>Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi</i>	
/	

Muhasebe kayıtlarından da görüleceği üzere dönem içerisinde özelliikli varlık inşasında kullanılan kredilere ilişkin borçlanma maliyetleri önce gider olarak kaydedilmiş dönem sonunda ise yansıtma hesaplarıyla bilançoda aktifleştirilmiştir.

Çözüm-b): Standardın 17. paragrafında açıklandığı üzere yapılan borçlanmaların hem özelliikli varlık hem de genel finansmanda kullanılması durumunda aktifleştirilecek borçlanma maliyetinin tutarı aktifleştirme oranı yardımıyla bulunacaktır. Bu aktifleştirme oranı da yine standartta belirtildiği üzere, işletmenin ilgili dönem süresince mevcut tüm borçlarına ilişkin borçlanma maliyetlerinin ağırlıklı ortalamasıdır.

Aktifleştirme Oranı: Sorunun “a” alternatifine yönelik çözümünde toplam borçlanma maliyeti-

nin 42.500,00-TL olduğu tespit edilmiştir. Toplam Borçlanma tutarı da 400.000,00-TL olduğundan aktifleştirme oranı $(42.500,00 / 400.000,00) = 0,10$ olarak kabul edilecektir.

Özellikli varlık finansmanına yönelik kullanılan kredi miktarı 100.000,00-TL olduğundan aktifleştirme oranının bu tutara uygulanmasıyla aktifleştirilecek borçlanma maliyeti saptanacaktır.

Aktifleştirilecek borçlanma maliyeti $(100.000,00 \times 0,10) = 10.000,00$ -TL olarak hesaplanmıştır. Dönem içerisinde tahakkuk eden ya da ödenen toplam 42.500,00-TL tutarındaki borçlanma maliyetinin 10.000,00-TL si aktifleştirilecek geriye kalan 32.500,00-TL si ise doğrudan gider yazılabilecektir. Bu tespitler doğrultusunda ilgili dönem muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır;

780-Finansman Giderleri H.	42.500,00		
400-Banka Kredileri H.		42.500,00	
Tahakkuk Eden Faiz Tutarının Dönem İçerisinde Kaydı			
781- Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı	42.500,00		
780-Finansman Giderleri H.		42.500,00	
Dönem Sonu Yansıtma Kaydı			
31.12.2019			
258-Yapılmakta Olan Yatırımlar H.	42.500,00		
661- Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri H.	42.500,00		
781- Finansman Giderleri Yansıtma H.		42.500,00	
Borçlanma Maliyetlerinin Aktifleştirilmesi/Giderleştirilmesi			

Muhasebe kayıtlarından görüleceği üzere, dönem içerisinde tamamı gider hesaplarında izlenen borçlanma maliyetlerinin aktifleştirme oranına göre özelliikli varlığa isabet eden kısmı dönem sonunda aktifleştirilmiş geri kalan kısmı ise doğrudan gider hesaplarına aktarılmıştır.

İşletmelerce bir özelliikli varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesine yönelik faaliyetlere uzun süreli ara verilen dönemler boyunca oluşan borçlanma maliyetle-

rinin aktifleştirilmesine de ara verilir. Borçlanma maliyetleri, bir varlığın, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına uzun süreli ara verildiği bir dönemde oluşabilir. Bu tür maliyetler kısmen tamamlanmış varlıkların elde tutulmasından kaynaklanan maliyetler olup, aktifleştirilmeleri mümkün değildir. Ancak, önemli teknik ve idari çalışmalara devam edildiği bir dönemde normal olarak borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilme-

sine ara verilmez. İşlemlerdeki geçici gecikmenin, varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez. Örneğin, bir stok kaleminin olgunlaşması için ihtiyaç duyulan ek süre boyunca veya yüksek su seviyesinin alışlagelmiş bir olay olduğu coğrafi bir bölgede yapılmakta olan bir körünün inşaatının yüksek su seviyesi nedeniyle gecikmeye uğradığı ek sürelerde borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir. (TMS- 20-21. Paragraf)

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir. Normal şartlar altında, bir varlığın fiziken inşasının tamamlanması; olağan idari işlemler devam etse dahi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır olduğu anlamına gelir. Varlıkla ilgili, müşterinin veya kullanıcının talebine göre, dekorasyon ve benzeri küçük işlemlere devam edilmesi tüm işlemlerin esas itibarıyla tamamlanmadığı anlamına gelmez. Bir özellikli varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda; belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında, ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir. Her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlığa örnek teşkil eder. Çelik fabrikası gibi, aynı tesisin farklı bölümlerinde birbirini takip eden çeşitli süreçler içeren bir endüstriyel tesis de, herhangi bir parçasının kullanılabilmesi için bütünüyle tamamlanması gereken bir özellikli varlığa örnektir. (TMS- 22;25. Paragraf)

Borçlanma maliyetlerinin TMS kapsamında nasıl değerlendirileceğine ve muhasebeleştirileceğine genel anlamda bakıldığında, tüm borçlanma maliyetlerinin dönem farketmeksizin doğrudan gider olarak kaydedilmesi ana kural olarak benimsenmiştir. Ancak alternatif olarak da kullanıcıların özellikli varlıklara yönelik borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebileceği hususunda izin verilmiştir.

1.4- BOBİ FRS Kapsamında Borçlanma Maliyetleri

Yazının "GİRİŞ" kısmında belirtildiği üzere; Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) hazırlanmış ve 29 Temmuz 2017 tarihli 30138 Mükerrer Sayılı 56 No'lu Tebliğ ile resmî gazetede yayınlanarak, 01.01.2018 tarihi ve sonrasında başlayan raporlama dönemlerinde" uygulanmaya başlanmıştır. Yayınlanan ve belirli şartları taşıyan işletmelerin kullanımına sunulan bu standardın 17. bölümünde Borçlanma maliyetlerine yönelik açıklamalar yapılmıştır. İlgili standarda göre yapılan düzenlemeler şu şekildedir;

Borçlanma maliyetlerinin, borçlanmayla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer maliyetler olduğu belirtilmiştir. Borçlanma maliyetlerine örnek olarak da; Finansal Araçlar ve "Özkaynaklar" bölümünde tanımlanan etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanmış faiz giderleri, "Kiralamalar" bölümüne göre kayda alınan finansal kiralamalara ilişkin finansman giderleri ve yabancı para ile borçlanmalarda, faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alınan kur farkları gösterilmiştir.

Belirtilen borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak ilgili bölümde yapılan açıklamalarda da; üretilmesi, inşası ya da oluşturulması normal şartlar altında bir yıldan daha uzun süren stokların, maddi duran varlıkların, yatırım amaçlı gayrimenkullerin ve maddi olmayan duran varlıkların elde edilmesiyle doğ-

rudan ilişkili olan borçlanma maliyetleri (örneğin bu varlıklar için kullanılan krediler nedeniyle katlanılan kur farkları dâhil finansman giderleri), söz konusu varlığın satışa veya kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar, varlığın maliyetine dâhil edileceği belirtilmiştir. Diğer tüm borçlanma maliyetlerinin ise oluştukları dönemde Kâr veya Zarar Tablosunun ilgili kaleminde kâr veya zarara yansıtılacağı da açıklanmıştır.

SONUÇ

Borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesiyle ilgili olarak ülkemizde Vergi Usul Kanunu/MSUGT, TMS/TFRS ve BOBİ FRS adıyla üç ayrı düzenleme bulunmaktadır. Çalışmanın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere, üç ayrı düzenlemede de borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle de Vergi Usul Kanunu diğer her iki standarda göre bu anlamda farklı bir uygulamayla karşımıza çıkmaktadır.

Vergi Usul Kanunu/MSUGT kapsamında borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi veya gider yazılmasında yatırım dönemi/işletme dönemi ayrımı göze çarparken TMS/TFRS ve BOBİ FRS kapsamında özellikli varlık olup olmadığına yönelik ayrıma gidilmiştir. Özellikli varlık tanımı sadece TMS-23 Borçlanma Maliyetleri Standardında yer alsa da uygulama açısından BOBİ FRS uygulaması da bu şekildedir. Yatırım dönemi sonrasında Vergi Usul Kanunu uyarınca borçlanma maliyetlerinin tasarrufu işletmelerin serbest seçimine bırakılırken, TMS/TFRS ve BOBİ FRS açısından bu maliyetlerin özellikli varlık üretimi sonrasında doğrudan gider yazılması sorunlu kılınmıştır. Düzenlemelere bakıldığında bir diğer fark ise Vergi Usul Kanunu/MSUGT ve TMS/TFRS açısından uzun süre/yatırım döneminin ne kadar olacağına ilişkin süre belirtilmezken bu BOBİ FRS açısından bu dönemin bir yılı aşan süre/dönem olduğu açıklanmıştır.

Muhasebe anlamında gerek MSUGT'un yayımlanması gerekse de uluslararası raporlama sistemlerine uyum sağlanması amacıyla düzenlenen standartların asıl amacı sunulan bilgilerin karşılaştırılabilir, doğru ve güvenilir olmalarını sağlamaktır. Ülkemizde yürürlükte bulunan düzenlemeler arasında farklılıklar bulunması hem kullanıcılar açısından ekstra maliyete neden olmakta hem de bilgilerin karşılaştırılabilir olmasına engel teşkil etmektedir. Salt borçlanma maliyetleri açısından değil ortak düzenleme bulunan çoğu hususta da Vergi Usul Kanunu ile standartlar arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, uluslararası standartların Vergi Usul Kanununa uyumlaştırılması mümkün olmadığından T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılacak düzenlemelerle 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve bu kanuna bağlı tebliğlerin uluslararası standartlara uyumlaştırılmasına yönelik değişiklikler yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu. (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf>).
- Türkiye Muhasebe Standartları 23-Borçlanma Maliyetleri Standardı. (https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/Türkiye%20Muhasebe%20Standartları/TMSTFRS2018Seti/TMS/TMS_23_2018.pdf).
- Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS). (<https://kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/1350/Büyük-ve-Orta-Boy-İşletmeler-İçin-Finansal-Raporlama-Standardı>).
- 163 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
- 238 sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği